

CORDAID-TRAJECT MIGRATIE EN ONTWIKKELING NARRATIEVEN VOOR HET 'STILLE MIDDEN': EEN ONDERZOEK

SAMENVATTING	2
AANLEIDING EN AANPAK	3
RESULTATEN	7
CONCLUSIES	14
BESLUIT	15

SAMENVATTING

In oktober 2022 liet Cordaid een onderzoek uitvoeren naar narratieven over migratie en ontwikkelingssamenwerking. De vraag was welke teksten en beelden over dit onderwerp het meest zouden aanspreken bij het zogenaamde 'stille midden'. Daartoe horen mensen die geen duidelijk standpunt vóór of tégen migratie en ontwikkelingssamenwerking innemen.

Onderzoeksbureau Meute identificeerde 447 vertegenwoordigers van deze groep uit een deelnemerspanel van 1219 personen. Zij reageerden op diverse teksten ('bouwstenen') en beelden, samengesteld tijdens co-creatiesessies met diaspora- en ontwikkelingsorganisaties. Met affectieve sliders en open associaties gaven de deelnemers aan welke gevoelens en gedachten de bouwstenen en beelden bij hen opriepen.

De bouwstenen 'vitale gemeenschappen', 'ontwikkelingssamenwerking' en 'bijdrage aan onze welvaart' hadden het meest positieve effect. Een gemene deler is dat deze bouwstenen laten zien dat mensen met een migratieachtergrond meedoen, participeren, integreren en bijdragen in het belang van ons allemaal. Dit was ook zichtbaar in de reacties op afbeeldingen: deelnemers reageerden het meest positief op afbeeldingen waarin mensen integreren, aan het werk zijn of samen plezier maken.

AANLEIDING EN AANPAK

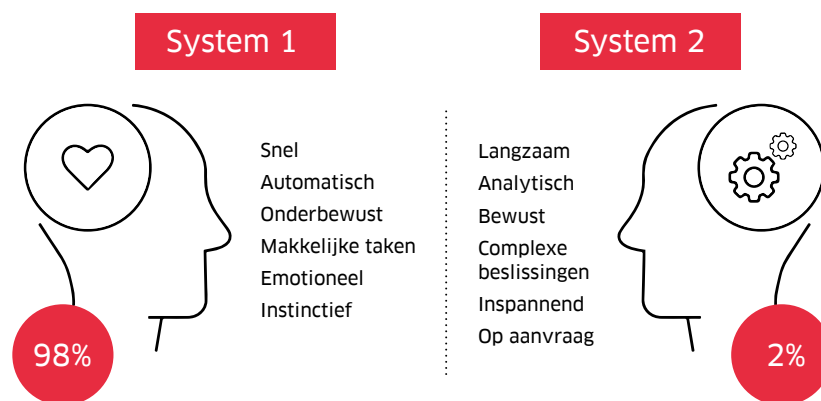
In 2022 organiseerde Cordaid een [zoektocht naar een nieuw narratief over migratie en ontwikkelingssamenwerking](#). Dat gebeurde in samenwerking met medewerkers van circa 20 diaspora- en ontwikkelingsorganisaties. Centraal in de zoektocht stond de vraag hoe je doelgroepen in 'het midden' beter kunt bereiken en welk narratief hen aanspreekt. Tot 'het midden' behoren mensen die geen uitgesproken standpunt vóór of tégen migratie en ontwikkelingssamenwerking innemen. Campagne- en onderzoeksbureau Meute deed in oktober 2022 onderzoek onder deze groep. Daarover gaat deze publicatie.

We belichten achtereenvolgens de onderzoeksmethode, de manier waarop de 'middengroep' werd geselecteerd en hun reacties op verschillende teksten en beelden. We besluiten met de belangrijkste inzichten en aanbevelingen voor het communiceren over migratie en ontwikkelingssamenwerking.

Methode: intuïtieve reacties meten

In de houding tegenover migratie en ontwikkelingssamenwerking speelt het intuïtieve systeem 1-brein een belangrijke rol. [Het 'systeem 1-brein', beschreven door psycholoog Daniël Kahneman](#), is ons snelle systeem, met onze automatische reacties, onbewuste gedachten en emotionele reacties (zie figuur 1). 98% van onze beslissingen nemen we via dit systeem, en slechts 2% via het langzame, bewuste en analytische systeem 2.

FIGUUR 1: GEDRAGSWETENSCHAP

De onderzoekers wilden zo dicht mogelijk bij de antwoorden vanuit het 'systeem 1-brein' komen. Dat gebeurde met hulp van **affectieve sliders**: een moderne, intuïtieve tool die gebruik maakt van emoji's en een gevoel van tijdsdruk (zie figuur 2). Via sliders konden deelnemers op een schaal van 0 tot 100 aangeven welk gevoel een bepaalde tekst hen gaf, en hoe belangrijk ze dit vonden. Deze affectieve sliders zorgen ervoor dat participanten een zo'n eerlijk mogelijk antwoord geven, met minimale bias.

FIGUUR 2 **AFFECTIEVE SLIDERS****Dat deden we als volgt:**

Je krijgt straks meerdere stukjes tekst te zien. Na elk stukje tekst vragen we je de volgende vragen te beantwoorden:

“Wat is je gevoel hierbij?” (Zie hieronder) en “Hoe belangrijk vind je dit?”

Met 2 sliders van 0 tot 100, waarbij 0 negatief is en 100 positief.

Daarnaast kregen de deelnemers een aantal **associatievragen**, om te achterhalen welke gedachten en gevoelens bij hen opkwamen na het lezen van een zin of het zien van een afbeelding. Bovendien beantwoordden ze vragen over hun geslacht, leeftijd, inkomen, provincie en politieke voorkeur.

Eerste stap: wie hoort tot ‘het stille midden’?

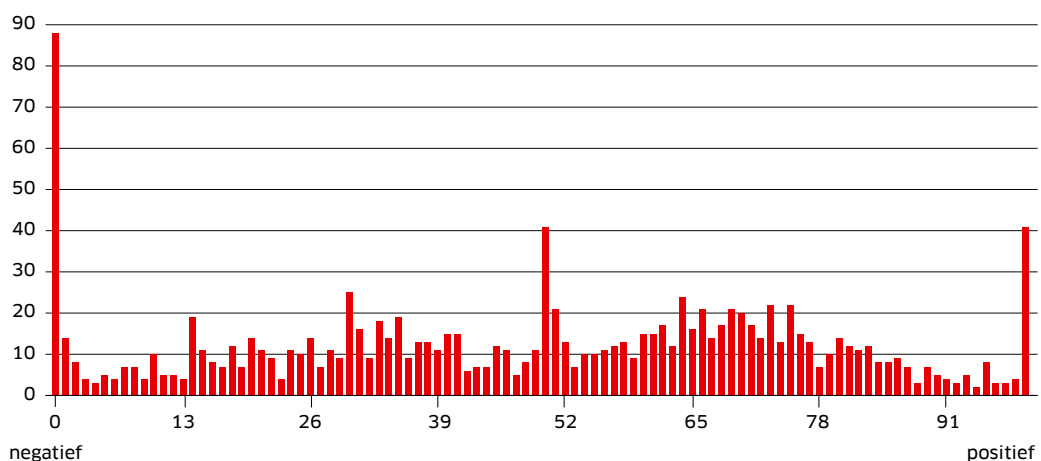
Campagne- en onderzoeksbureau Meute benaderde 1219 mensen in Nederland van 18 tot 65 jaar. Dat gebeurde tussen 19 en 21 oktober 2022. De eerste stap was bepalen wie van hen tot ‘het stille midden’ behoorde. Daartoe kregen de deelnemers twee basisvragen gepresenteerd, één over migratie en één over ontwikkelingssamenwerking:

1. Hoe kijk je aan tegen **vluchtelingen** in onze samenleving?
2. Mensen vluchten naar Nederland omdat ze weinig vooruitzicht hebben op een goed leven in hun eigen land. Hoe kijk je aan tegen het feit dat Nederland geld geeft aan projecten op het gebied van **ontwikkelingssamenwerking** voor een betere toekomst in eigen land?

Figuren 3 en 4 laten zien hoe de deelnemers op deze vraag hebben geantwoord. Bij beide vragen zien we uitschieters aan de uiteinden van de schaal: deelnemers die een extreem negatief of positief gevoel krijgen wanneer ze aan vluchtelingen of ontwikkelingssamenwerking denken. Ook zien we uitschieters in het midden: mensen die juist geen uitgesproken gevoel hierbij krijgen. Uit de figuren is te zien dat de houding tegenover ontwikkelingssamenwerking iets positiever was dan die tegenover vluchtelingen.

FIGUUR 3 **BASELINEVRAAG 1**

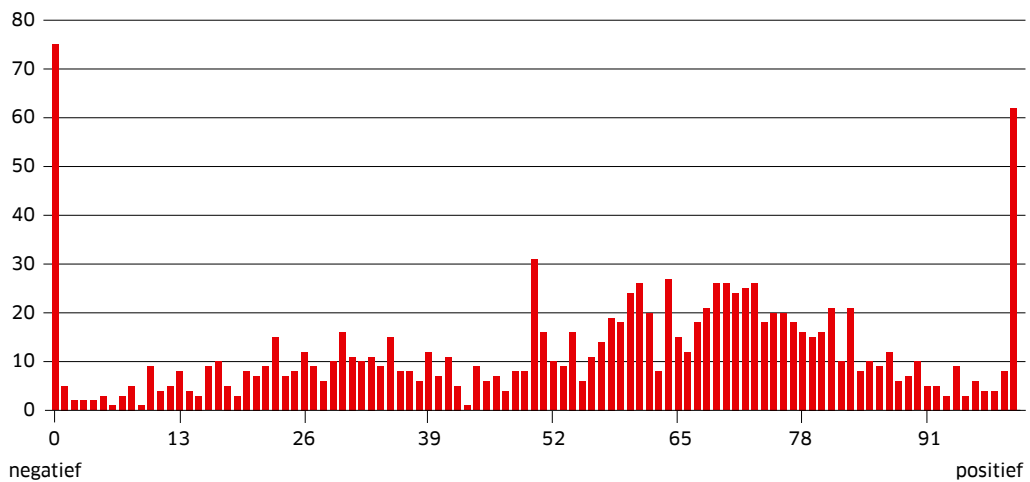
Hoe kijk je aan tegen vluchtelingen in onze samenleving?

Aantal respondenten: 1219

FIGUUR 4 **BASELINEVRAAG 2**

Mensen vluchten naar Nederland omdat ze weinig vooruitzicht hebben op een goed leven in hun eigen land. Hoe kijk je aan tegen het feit dat Nederland geld geeft aan projecten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking voor een betere toekomst in eigen land?

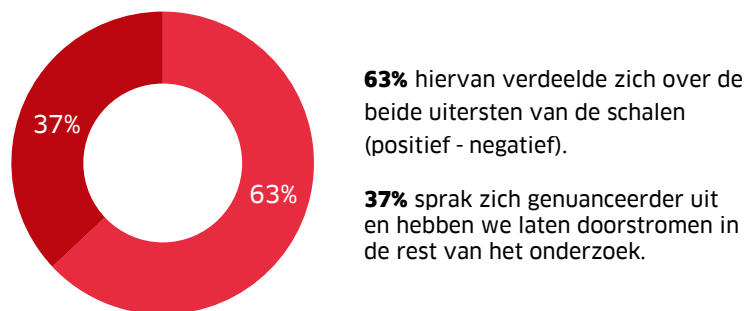

Aantal respondenten: 1219

De middengroep

63% van de respondenten verdeelde zich over de uitersten van de schalen (positief-negatief). 37% (447 personen) sprak zich neutraler uit. Deze deelnemers stroomden door in de rest van het onderzoek (zie figuur 5 en 6). We noemen hen verder 'de middengroep'.

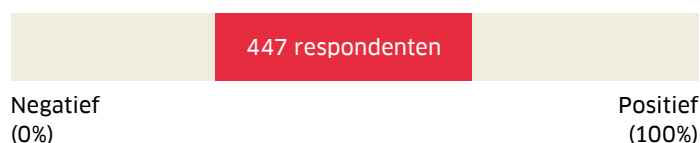
FIGUUR 5

63% hiervan verdeelde zich over de beide uitersten van de schalen (positief - negatief).

37% sprak zich genuanceerder uit en hebben we laten doorstromen in de rest van het onderzoek.

Aantal respondenten: 1219

FIGUUR 6 **2E GROEP: HET MIDDEN**

Negatief
(0%)

Positief
(100%)

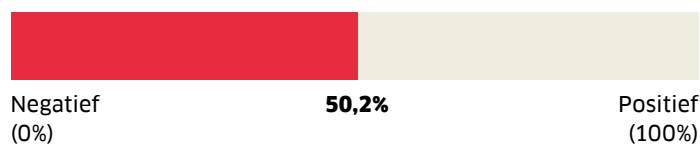
Het 'vertrekpunt'

Vervolgens werd het 'vertrekpunt' voor het onderzoek bepaald. Het vertrekpunt was het gemiddelde gevoel dat de deelnemers hadden vóórdat zij teksten over migratie en ontwikkelingssamenwerking te zien kregen. Zo konden de onderzoekers later vaststellen of de teksten een verschil hadden gemaakt.

Het vertrekpunt werd afgelezen uit de baselinevragen. Bij de vraag over vluchtelingen was het gemiddelde gevoel van de middengroep 50,2% - vrijwel precies tussen negatief en positief (zie figuur 7). Bij de baselinevraag over ontwikkelingssamenwerking was het gemiddelde gevoel iets hoger: 56%. Dat lag ook in de lijn der verwachtingen, want de middengroep denkt iets positiever over ontwikkelingssamenwerking dan over vluchtelingen. Ze vinden dit onderwerp bovendien belangrijk (zie figuur 8). Bij de beoordeling van de bouwstenen werd het gemiddelde van beide baselines aangehouden: 53,1%. Dit noemen we in de rest van het onderzoek 'het vertrekpunt'.

FIGUUR 7 **BASELINEVRAAG 1**

Hoe kijk je aan tegen vluchtelingen in onze samenleving?

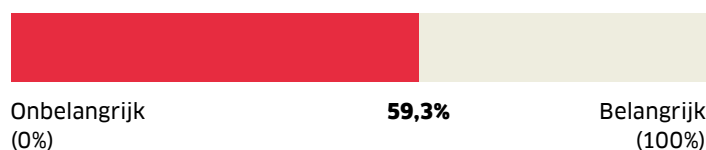
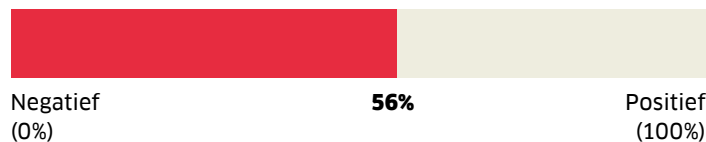
Aantal respondenten: 447

Analyse resultaat

De baseline wordt neutraal (50,2%) beoordeeld. Logisch, want we hebben de (brede) middengroep geselecteerd

FIGUUR 8 **BASELINEVRAAG 2**

Mensen vluchten naar Nederland omdat ze weinig vooruitzicht hebben op een goed leven in hun eigen land. Hoe kijk je aan tegen het feit dat Nederland geld geeft aan projecten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking voor een betere toekomst in eigen land?

Aantal respondenten: 447

Tweede stap: het testen van bouwstenen en plaatjes

Hoe reageert de middengroep op teksten en plaatjes over migratie en ontwikkelingssamenwerking? Die vraag stond centraal tijdens de tweede fase van het onderzoek. Als eerste reageerden de deelnemers open op de vraag welke gevoelens er bij hen opkwamen als ze dachten aan mensen op de vlucht. Vervolgens kregen ze zes korte teksten te lezen ('bouwstenen'). Ze waren geformuleerd tijdens [co-creatiesessies met medewerkers van diaspora- en ontwikkelingsorganisaties](#). Bij elk van de bouwstenen gaven ze met intuïtie sliders aan welk gevoel dit hen gaf (negatief - positief) en hoe belangrijk ze dit vonden (onbelangrijk - belangrijk). Zo kon worden gezien of een bouwsteen het gevoel over migratie en ontwikkelingssamenwerking in een positieve richting had bewogen.

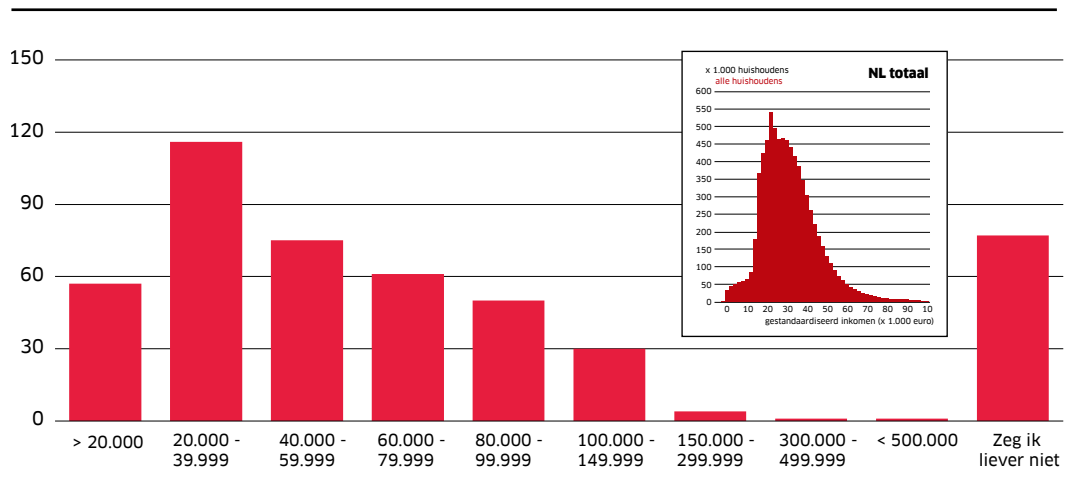
Ten slotte zagen de deelnemers vier afbeeldingen. Daarbij kregen ze de vraag: 'Wat voor emotie roept dit beeld bij je op?' Dit was een open vraag en respondenten konden hier dus zelf woorden of korte zinnen opschrijven. Zo kwamen de onderzoekers zo dicht mogelijk bij antwoorden vanuit het systeem 1-brein.

RESULTATEN

1. HET 'STILLE MIDDEN' IS ZEER DIVERS - NET ALS DE REST VAN NEDERLAND

De middengroep verschilt niet of nauwelijks van de rest van Nederland. Dat blijkt wanneer we de kenmerken van de middengroep (447 deelnemers) vergelijken met de kenmerken van alle respondenten (1219). De middengroep heeft een vergelijkbare man-vrouw verhouding en een vergelijkbare verspreiding over de provincies. Ook het inkomen van de middengroep volgt de inkomensverdeling van heel Nederland (zie figuur 9).

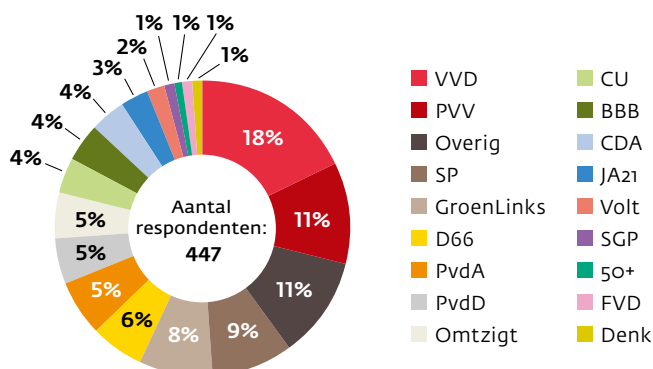
FIGUUR 9 INKOMEN

De **politieke voorkeur** bleek bovendien opmerkelijk divers (zie figuur 10). 18% zou op het moment van onderzoek VVD hebben gestemd. Minder verwacht was het aandeel dat aangaf PVV te stemmen (11%). Ook binnen die groep wordt door een aanzienlijk deel gemiddeld gedacht over migratie en ontwikkeling. Datzelfde geldt voor aanhangers van partijen die positief tegenover vluchtelingen en ontwikkelingssamenwerking staan, zoals GroenLinks, de PvdA en D66. De grote groep 'overig' wist nog niet op wie ze gaan stemmen, wilde dat niet zeggen, of zou niet gaan stemmen.

FIGUUR 10 POLITIEKE VOORKEUR

Als er vandaag vandaag Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn, op wie zou je dan stemmen?

2. 'MENSEN OP DE VLUCHT' DOET DENKEN AAN OORLOG EN VERDRIET - EN SOMS AAN ECONOMISCHE VLUCHTELINGEN

De respondenten kregen de vraag welke woorden en gevoelens er in hen opkwamen wanneer ze denken aan mensen op de vlucht of de redenen waarom mensen moeten vluchten. De woordenwolk (figuur 11) laat zien dat mensen vaak denken aan oorlog en aan de emoties die dit oproept, zoals triest, zielig, vreselijk, verdrietig, angst, verschrikkelijk. Deze reacties vormden de meerderheid. Soms deed het mensen spontaan denken aan economische vluchtelingen en gelukszoekers.

FIGUUR 11 ASSOCIATIEVRAAG

Welke woorden of gevoelens komen er in je op als je denkt aan de mensen op de vlucht en de redenen waarom ze moeten vluchten?

MEEST GENOEMD	AANTAL
Oorlog	66
Triest	22
Zielig	20
Economische vluchtelingen	20
Vreselijk	16
Erg	12
Verdrietig	12
Angst	12
Verschrikkelijk	10

Aantal respondenten: 447

3. DE ZES BOUWSTENEN SCOREN WISSELEND - MAAR DE VERSCHILLEN ZIJN KLEIN

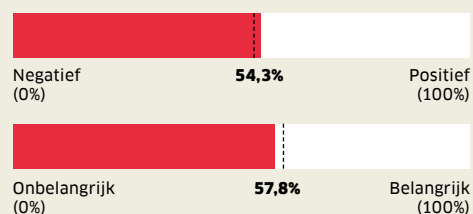
Hieronder volgen de resultaten voor elk van de zes bouwstenen. De deelnemers zagen ze zonder titel - deze zijn later toegevoegd omwille van de leesbaarheid van dit rapport. De scores worden telkens vergeleken met het vertrekpunt (53,1%). Dit is het gemiddelde van de scores op de baselijnvragen over vluchtelingen (50,2%) en ontwikkelingssamenwerking (56%).

BOUWSTEEN 1 MIGRANTEN ALS BRUGGENBOUWERS

Mensen met een migratieachtergrond zijn belangrijk voor de ontwikkeling van hun landen van herkomst. Ze sturen geld naar huis om familieleden en vrienden te laten studeren of te helpen met het starten van een bedrijf. Soms keren ze voor langere tijd of definitief terug om hun kennis en ervaring in te zetten. Migranten zijn bruggenbouwers. Hoe soepeler ze zich van hier naar daar kunnen bewegen, hoe meer ze voor hun herkomstland kunnen betekenen.

Deze bouwsteen scoorde iets beter dan het vertrekpunt van 53,1% (zie figuur 12). Maar de tekst in de bouwsteen gaat over migratie. Als je specifiek kijkt naar de baseline voor migratie (50,2%) dan zien we een verschuiving van 4% in de positieve richting.

FIGUUR 12

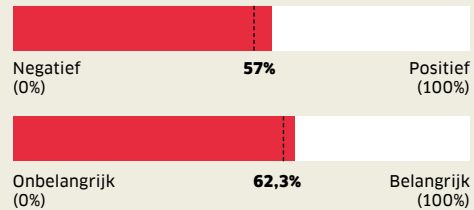
BOUWSTEEN 2 ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Iedereen moet in zijn eigen land het perspectief krijgen om een menswaardig bestaan op te bouwen voor zichzelf en zijn of haar familie. Ontwikkelingssamenwerking draagt daaraan bij. In de armste landen geeft het mensen een steun in de rug om armoede en uitsluiting aan te pakken, en de toegang tot onderwijs, werk, voedsel en gezondheidszorg te verbeteren. Ontwikkelingssamenwerking kan echter migratie niet voorkomen. Mensen vluchten vaak om verschillende redenen, oorlog, natuurrampen en armoede.

Deze bouwsteen scoort beter dan het vertrekpunt van 53,1% (figuur 13).

Maar deze tekst, die vooral over ontwikkelingssamenwerking gaat, scoort slechts 1% hoger dan de OS-baseline van 56%. Deze bouwsteen wordt door de respondenten belangrijk gevonden: met 62,3% scoort deze tekst op dit vlak het hoogst van alle bouwstenen.

FIGUUR 13

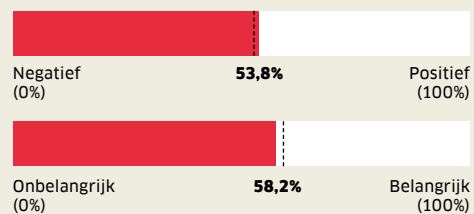
BOUWSTEEN 3 ECONOMISCHE ONTWIKKELING

We hebben mensen met een migratieachtergrond nodig om onze economie gezond te houden. Gerichte migratie kan helpen om knelpunten aan te pakken in de zorg, de bouw, de maakindustrie, de landbouw en andere sectoren. Met hun kennis, ervaring en geld dragen migranten op hun beurt weer bij aan de economische ontwikkeling van de landen waar ze vandaan komen. Zo gaat iedereen erop vooruit.

Deze bouwsteen scoort nauwelijks beter dan het vertrekpunt van 53,1% (figuur 14): de respondenten hebben bij deze tekst het

minst positieve gevoel van alle bouwstenen. Wel scoort deze bouwsteen, die over migranten gaat, iets beter dan de baseline over migratie (50,2%).

FIGUUR 14

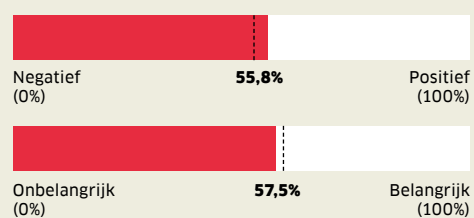
BOUWSTEEN 4 LOKALE GEMEENSCHAPPEN

Migratie raakt ons allemaal. Velen van ons zijn zelf gemigreerd of kennen iemand die naar een ander land is verhuisd. Wanneer je een of twee generaties terugkijkt, dan kan vrijwel elke familie zijn eigen migratieverhalen vertellen. Beweging van mensen verrijkt samenlevingen waar migranten hun plek vinden in lokale gemeenschappen. Samen zorgen we ervoor dat we het beste uit migratie naar boven halen.

Deze bouwsteen scoort iets beter dan het vertrekpunt van 53,1% (figuur 15). De tekst in de bouwsteen gaat echter louter over

migratie. Wanneer we de score vergelijken met de baseline over migratie (50,2%), dan zien we dat de gemiddelde reactie met 5,6% is opgeschoven.

FIGUUR 15

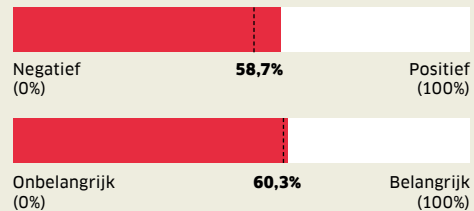
BOUWSTEEN 5 VITALE GEMEENSCHAPPEN

In een gezonde samenleving draagt iedereen zijn steentje bij. Mensen met een migratieachtergrond doen dat in allerlei vormen. Met hun talenten, vaardigheden en ideeën. Ze openen bedrijven, werken op universiteiten, winkels en in ziekenhuizen, en doen vrijwilligerswerk in wijken en buurten. Velen zetten zich ook in voor familie, vrienden en ondernemers in hun land van herkomst. Zo helpen ze om gemeenschappen hier en elders in de wereld vitaal te houden.

De tekst in deze bouwsteen spreekt de respondenten het meeste aan. Met 58,7% had deze bouwsteen de hoogste score het

(figuur 16). Ook wordt dit relatief belangrijk gevonden door de respondenten (60,3%). Deze bouwsteen scoort daarmee ook een stuk beter dan het vertrekpunt van 53,1%. Het verschil met de baseline over migratie (50,2%) is nog groter, namelijk 8,5%.

FIGUUR 16

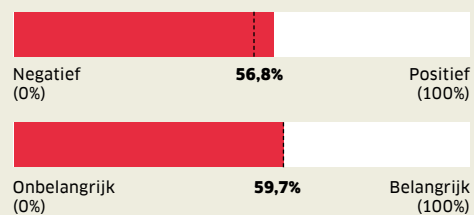
BOUWSTEEN 6 POSITIEVE BIJDRAGE AAN ONZE WELVAART

Mensen met een migratieachtergrond leveren een positieve bijdrage aan onze welvaart. Onderzoek toont aan dat migratie de afgelopen decennia heeft gezorgd voor een stijging van het bbp en een daling van de werkloosheid – zonder dat dit de lonen in ons land onder druk zette. Als consument creëren migranten nieuwe vraag naar producten en diensten, waar de economie van profiteert.

Deze bouwsteen scoort met 56,8% iets beter dan het vertrekpunt van 53,1% (figuur 17).

De tekst in de bouwsteen gaat echter over migratie. Wanneer we haar vergelijken met de baseline over migratie (50,2%), dan is het verschil een stuk groter, namelijk 6,8%.

FIGUUR 17

4. BEELDEN VAN SAMENLEVEN EN INTEGREREN GEVEN POSITIEVE REACTIES

De woordenwolken laten zien hoe de deelnemers reageerden op vier afbeeldingen rond migratie en ontwikkeling. De afbeeldingen ‘mensen op de vlucht’ riepen verdriet en compassie op. De plaatjes ‘leren fietsen’, ‘arbeidsmigrant aan het werk’ en ‘haring happen’ maakten spontaan positieve emoties en gedachten los, zoals ‘goed’, ‘blij’, ‘positief’ en ‘leuk’ (zie figuur 18 t/m 21).

FIGUUR 18 MENSEN OP DE VLUCHT

FIGUUR 19 MENSEN OP DE VLUCHT

MEEST GENOEMD	AANTAL
Oorlog	68
Triest	26
Zielig	23
Economische vluchtelingen	23
Vreselijk	22
Erg	16
Verdrietig	15
Verschrikkelijk	12

Aantal respondenten: 447

FIGUUR 20 ARBEIDSMIGRANT AAN HET WERK

Foto: peter van trijen/pix4profs

FIGUUR 21 ARBEIDSMIGRANT AAN HET WERK

MEEST GENOEMD	AANTAL
Goed	36
Blij	21
Werk	20
Positief	15
Werken	11
Leuk	11
Prima	9
Mooi	8
Neutraal	8

Aantal respondenten: 447

FIGUUR 22 **LEREN FIETSEN**

Foto Caritas België

FIGUUR 23 **LEREN FIETSEN**

MEEST GENOEMD	AANTAL
Blij	42
Mooi	22
Blijdschap	17
Leuk	17
Vrolijk	15
Samen	14
Geluk	13
Positief	10
Blijheid	9

Aantal respondenten: 447

FIGUUR 24 HARING HAPPEN

FIGUUR 24 HARING HAPPEN

MEEST GENOEMD	AANTAL
Blij	33
Lekker	30
Leuk	25
Integratie	18
Gezellig	18
Samen	16
Vrijheid	11
Vies	11
Blijdschap	9

Aantal respondenten: 447

CONCLUSIES

Het midden is divers – ook qua politieke voorkeur

Het midden verschilt nauwelijks van de rest van Nederland. Dat geldt niet alleen voor kenmerken als inkomen en woonplaats, maar ook voor politieke voorkeur. Onder de middengroep bevond zich een groot aantal stemmers op de VVD. Maar ook een aanzienlijk deel van de aanhangers van de PVV, GroenLinks, D66 en de PvdA denkt niet heel uitgesproken over migratie en ontwikkelingssamenwerking.

Geen grote ommezwaai

Alle zes de bouwstenen gaven mensen een positiever gevoel over migratie en/of ontwikkeling dan de baseline. Maar geen van de bouwstenen veroorzaakte een grote ommezwaai. Het ging om een beperkte verschuiving in het sentiment van meestal enkele procenten. De scores lagen bovendien dicht bij elkaar; de onderlinge verschillen tussen de bouwstenen bleven klein. Dat is van belang bij het interpreteren van de resultaten en de verschillen tussen 'top' en 'flop' (figuur 25).

Narratieven rond 'meedoen' en 'bijdragen' doen het goed

De middengroep reageerde het meest positief op de teksten en beelden die laten zien dat mensen met een migratieachtergrond meedoen, participeren, integreren en bijdragen (zie figuur 21). Dat geldt bijvoorbeeld voor de bouwsteen 'vitale gemeenschappen', dat concreet benoemt dat migranten talenten en vaardigheden meebrengen waarmee ze bedrijven openen, werken en zich inzetten voor hun land van herkomst. Positieve reacties waren er ook op afbeeldingen van mensen met een migratieachtergrond die aan het werk waren en bezig waren met integreren.

Ook succesvol: verwijzing naar onderzoek

De middengroep reageerde ook positief op een tekst over de bijdrage van migratie aan het bbp en de daling van de werkloosheid (bouwsteen 6). Het lag niet direct in de verwachting dat deze abstracte tekst, verwijzend naar onderzoeken, het gevoel over migratie positief zou kunnen sturen. Het gebeurde toch. Dat laat zien dat neutraal geformuleerde verwijzingen naar onderzoeken het narratief over migratie en ontwikkeling kunnen versterken.

FIGUUR 25 TOP & FLOP

Bouwsteen 5
Vitale gemeenschappen
Gevoel: **58,7%** Belangrijk: **60,3%**

Bouwsteen 3
Economische ontwikkeling
Gevoel: **53,8%** Belangrijk: **58,2%**

Bouwsteen 2
Ontwikkelingssamenwerking
Gevoel: **57%** Belangrijk: **62,3%**

Bouwsteen 6
Positieve bijdrage aan onze welvaart
Gevoel: **56,8%** Belangrijk: **59,7%**

Minder succesvol: 'migratie is nodig voor de economie'

De boodschap dat we 'migratie nodig hebben om onze economie gezond te houden' (bouwsteen 3) sloeg het minst goed aan. In de publieke discussie is dit een veelgehoord argument vóór migratie - en in dat licht is deze uitkomst interessant. Mogelijk roept het idee dat migratie zou 'moeten' weerstand op bij mensen die er moeite mee hebben; wellicht krijgen ze het gevoel dat migratie hen met dit argument wordt opgedrongen.

Minder succesvol: 'migranten als bruggenbouwers'

Een minder goede score was er ook voor 'migranten als bruggenbouwers' (bouwsteen 1). In dit tekstje ligt de nadruk op de bijdrage die migranten leveren aan ontwikkelingssamenwerking in hun landen van herkomst. Het was daarmee de bouwsteen die 'migratie' en 'ontwikkeling' het meest met elkaar verbond. Opmerkelijk genoeg deed het echter weinig bij de middengroep: de gemiddelde gevoelsscore was iets hoger dan de baselinescore voor vluchtelingen, maar iets lager dan de baselinescore voor ontwikkelingssamenwerking. Dat suggereert dat 'migranten als bruggenbouwers' de middengroep iets positiever kan stemmen over migratie - maar niet per se over ontwikkelingssamenwerking.

BESLUIT

We besluiten met een aantal aanbevelingen voor het communiceren over migratie en ontwikkelingssamenwerking. Ze zijn vooral bedoeld voor organisaties die het doel hebben om groepen in 'het stille midden' beter te bereiken. Wil je meer lezen over dit thema en ben je benieuwd naar het volledige traject waar dit onderzoek deel van uitmaakte? Bekijk dan hier onze publicatie ['Naar een positief verhaal over migratie en ontwikkeling'](#).

Aanbevelingen

- Maak gebruik van de **bouwstenen 'vitale gemeenschappen', 'ontwikkelingssamenwerking' en 'positieve bijdrage aan onze welvaart'** als ingrediënten in je communicatie voor groepen in 'het stille midden'.
- Breng in beeld hoe mensen met een migratieachtergrond **meedoen, participeren, integreren** en bijdragen aan samenlevingen hier en daar.
- Versterk je verhaal met verwijzingen naar onderzoeken over **de positieve bijdrage van migratie aan onze samenleving**.
- **Vermijd formuleringen die suggereren dat migratie 'moet'**. Zeg liever: 'Migranten werken in de belangrijke beroepen zoals de zorg', dan: 'We hebben migranten nodig om te tekorten in de zorg op te lossen'.
- Reken de achterban van bepaalde politieke partijen niet automatisch tot je tegenstander of medestander: **het midden zit in het hele politieke spectrum**, inclusief de flanken.

Deze publicatie is geproduceerd door media expert Mirjam Vossen van OnMigration. Voor meer informatie over OnMigration, bezoek de website: [Home - OnMigration](#)

CONTACT

Paul van den Berg
Politiek adviseur
paul.van.den.berg@cordaid.org

Sabina Atzei
Thematic Expert,
Peacebuilding, Inclusive
Governance & Participation
sabina.atzei@cordaid.org.

Cordaid
Grote Marktstraat 45
2511 BH Den Haag
+31(0)70-31 36 300
www.cordaid.org

**CARE.
ACT.
SHARE.
LIKE CORDAID.**